PATVIRTINTA
Alytaus „Volungės“ progimnazijos
direktoriaus 2021-08-16
įsakymu Nr. V-70(1.2.)

ALYTAUS „VOLUNGĖS“ PROGIMNAZIJOS DARBUOTOJŲ PSICHOLOGINIO SAUGUMO UŽTIKRINIMO POLITIKOS PREVENCINIŲ VEIKSMŲ ĮGYVENDINIMO TVARKOS APRAŠAS

I SKYRIUS
BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Darbuotojų psichologinio saugumo užtikrinimo Alytaus „Volungės“ progimnazijoje (toliau – progimnazija) tvarkos aprašas (toliau – Aprašas) nustato principus, kuriais vadovaujamasi siekiant užtikrinti progimnazijoje darbuotojų psichologinį saugumą, psichologinio smurto ir mobingo darbe atvejų registravimo ir nagrinėjimo tvarką, psichologinio smurto ir mobingo darbe prevencijos principus, jų įgyvendinimo priemones.

2. Šio Aprašo tikslas – užtikrinti darbuotojų psichologinį saugumą, psichosocialinės rizikos valdymą, psichologinio smurto ir mobingo prevencijos įgyvendinimą ir saugios darbo aplinkos kūrimą visiems Progimnazijos darbuotojams.

3. Šis Aprašas taikomas visiems Progimnazijos darbuotojams.

4. Apraše vartojamos sąvokos:

4.1. psichologinis smurtas – nepriimtinas vieno ar kelių asmenų elgesys, kuris gali pasireikšti įvairiomis formomis, pagrinde – priekabiavimu ir smurtu: fiziniu, psichologiniu ir/ar seksualiniu išnaudojimu, vienkartiniu ar sistemingu neetišku elgesiu, nepagarbiu elgesiu kitų asmenų atžvilgiu. Darbo aplinkoje smurtas gali pasireikšti tarp to paties lygmens kolegų (horizontalus smurtas), tarp vadovų ir jų pavaldinių (vertikalus smurtas) bei darbuotojų ir kitų asmenų (klientų, vartotojų, trečiųjų asmenų ir kt.);

4.2. mobingas – jėgų disbalansu paremti santykiai darbo vietoje, pasireiškiantys nuosekliu ilgalaikiu netinkamu elgesiu, nukreiptu prieš darbuotoją, kuriais pažeidžiama darbuotojo fizinė, socialinė ar psichologinė gerovė, mažinamas jo produktyvumas bei pasitenkinimas darbu. Mobingu yra laikoma tiek vieno asmens, tiek kolektyvo ar darbuotojų grupės veiksmai, atitinkantys šią sąvoką;

4.3. priekabiavimas – nepageidaujamas elgesys, kai asmens lyties, lytinės orientacijos, negalios, amžiaus, rasės, etinės priklausomybės, tautybės, religijos, tikėjimo, kalbos, kilmės, socialinės padėties, įsitikinimų ar pažiūrų, pilietybės, šeimyninės padėties, ketinimo turėti vaiką (vaikų) pagrindu siekiama įžeisti arba įžeidžiamas asmens orumas ir siekiama sukurti arba sukuriama bauginanti, priešiška, žeminanti ar įžeidžianti aplinka;

4.4. stresas – darbuotojo reakcija į nepalankius darbo sąlygų, darbo reikalavimų, darbo organizavimo, darbo turinio, darbuotojų tarpusavio santykių ir (ar) santykių su darbdaviu ir (ar) trečiaisiais asmenimis psichosocialinius veiksnius;

4.5. psichosocialinis veiksnys – veiksnys, kuris dėl darbo sąlygų, darbo reikalavimų, darbo organizavimo, darbo turinio, darbuotojų tarpusavio ar darbdavio ir darbuotojo tarpusavio santykių sukelia darbuotojui psichinį stresą;

4.6. psichosocialinė rizika – rizika darbuotojų psichinei ir fizinei sveikatai bei socialinei gerovei, kurią kelia psichosocialiniai veiksniai susiję su darbo santykiais.

5. Kitos Apraše naudojamos sąvokos suprantamos ir aiškinamos taip, kaip jos apibrėžtos Lietuvos Respublikos Darbo kodekse, Darbuotojų saugos ir sveikatos įstatyme ir Psichosocialinės rizikos vertinimo metodiniuose nurodymuose.

II SKYRIUS
PSICHOLOGINIO SMURTO IR MOBINGO DARBE PREVENCIJOS ĮGYVENDINIMO TVARKA

6. Progimnazijoje įgyvendinami pagrindiniai prevenciniai veiksmai:

6.1. pirminiai prevenciniai veiksmai;

6.2. antriniai prevenciniai veiksmai;

6.3. tretiniai prevenciniai veiksmai.

7. Pirminiai prevenciniai veiksmai:

7.1. psichosocialinės darbo aplinkos gerinimas užtikrinant, kad su darbu susiję sprendimai būtų pagrįsti teisingumo, sąžiningumo, lygių galimybių ir pagarbos žmogui principais, kad organizuojant darbą būtų optimizuojamas darbo krūvis, darbai paskirstomi, atsižvelgiant į etatinį darbo krūvį, būtų atsižvelgiama į gerus darbuotojų tarpusavio santykius, efektyviai sprendžiamos iškilusios problemos ir vengiama besitęsiančio streso situacijų. Darbuotojui turi būti aišku, ko iš jo tikimasi darbe, jam turi būti suteikta pakankamai teorinių žinių ir praktikos, kaip jam atlikti savo darbą;

7.2. nedelsiant registruojami galimo psichologinio smurto ir mobingo atvejai, jie analizuojami sudarant galimybes darbuotojams teikti pranešimus apie įvykius su detaliais paaiškinimais, nurodant smurtautojus, smurto situaciją, aplinkybes, galimus liudininkus;

7.3. įstaigos kultūros ugdymas įsipareigojant, kad bus užtikrinta darbuotojų sauga ir sveikata visais su darbu susijusiais aspektais. Aiškiai apibrėžiamos darbuotojų pareigos ir atsakomybės. Netolerancija psichologiniam smurtui ir mobingui bei skatinamos diskusijos, gerbiama kitokia pozicija, nuomonė;

7.4. fizinės darbo aplinkos gerinimas užtikrinant, kad darbo vieta būtų saugi, patogi, tinkamai įrengta ir prižiūrima.

8. Antriniai prevenciniai veiksmai:

8.1. darbuotojų informavimas apie darbuotojų psichologinio saugumo užtikrinimo politiką ir kitas galiojančias tvarkas užtikrinančias, kad visi Progimnazijoje dirbantys ar naujai įsidarbinantys darbuotojai žinotų ir suprastų Progimnazijoje siektino elgesio taisykles ir vykdomas priemones. Informacijai skleisti pasitelkiami visi galimi būdai: Progimnazijos tarybos ir mokytojų tarybos susirinkimai, informacinės lentos, informaciniai pranešimai, atmintinės, dalomoji medžiaga ir kiti būdai;

8.2. inicijuojami darbuotojų mokymai atsižvelgiant į poreikius ir esamą situaciją, vykdomos darbuotojų apklausos, pildant psichologinės rizikos darbe klausimyną (Priedas Nr. 1);

8.3. nuolat stebima situacija, atsižvelgiant į psichosocialinės rizikos veiksnius, organizuojamas, atliekamas ir esant reikalui atnaujinamas psichosocialinės rizikos vertinimas Progimnazijoje.

9. Tretiniai prevenciniai veiksmai:

9.1. psichologinį smurtą ir mobingą patyrusių ar mačiusių darbuotojų psichologinių traumų ir streso lygio mažinimas, skubiai ir efektyviai nagrinėjant galimo psichologinio smurto ar mobingo atvejus, teikiant rekomendacijas Progimnazijos vadovui, užtikrinant medicinos psichologo paslaugų prieinamumą ir visų reikalingų psichologinės pagalbos resursų (psichologų, psichiatrų, socialinių darbuotojų, psichologinės pagalbos organizacijų, psichologinės pagalbos telefono linijų) nuorodų ir kontaktų suteikimą visiems Progimnazijos darbuotojams;

9.2. sąlygų dalytis patirtimi sudarymas organizuojant darbuotojų susirinkimus, skatinant darbuotojus kalbėti apie savo patirtis, informuoti atsakingus asmenis ir ieškoti pagalbos, gauti paramos iš kolegų;

9.3. stengtis iškilusias problemas spręsti neformaliomis priemonėmis – pokalbiu su galimu smurtautoju, psichologo konsultacijos rekomendavimu, o jei to nepakanka, naudoti kitas teisės aktais nustatytas priemones;

9.4. drausminės procedūros numatomos ir taikomos galimam smurtautojui (-ams), atsižvelgiant į abiejų smurto įvykyje dalyvavusių pusių paaiškinimus, nurodomas aplinkybes, ankstesnį elgesį, objektyviai jas išklausius.

III SKYRIUS
PSICHOLOGINIO SMURTO IR MOBINGO DARBE ATVEJŲ REGISTRAVIMO IR NAGRINĖJIMO TVARKA

10. Galimai patirtus ar pastebėtus psichologinio smurto ir mobingo atvejus nagrinėja, prevencines priemones siūlo Progimnazijos direktoriaus įsakymu sudaryta ir patvirtinta galimų psichologinio smurto darbe atvejų nagrinėjimo komisija (toliau – Komisija).

11. Darbuotojas, galimai patyręs ar pastebėjęs psichologinio smurto ar mobingo atvejį, turi teisę apie jį pranešti:

11.1. Progimnazijos vadovui ar jį vaduojančiam asmeniui. Progimnazijos vadovas ar jį vaduojantis asmuo apie praneštą atvejį turi informuoti Komisiją;

11.2. užpildydamas Progimnazijos interneto svetainėje pateiktą anketos formą (Aprašo Priedas Nr. 2), kurią pateikia el. paštu mokykla@volunge.alytus.lm.lt arba įdeda į Progimnazijos pašto dėžutę, esančią prie pagrindinio įėjimo.

12. Pagal poreikį, Komisijos pirmininko (ar jo pavaduotojo) sprendimu, gali būti į Komisiją įtraukiamas papildomas (-i) darbuotojas (-ai), darbuotojų atstovas (-ai), darbuotojų atstovas (-ai) saugai ir sveikatai ar kt. atvejo nagrinėjimui arba gali būti prašoma jų ekspertizės.

13. Galimo psichologinio smurto ar mobingo darbe atvejo nagrinėjimo procedūra:

13.1. pradedama nedelsiant Komisijai gavus rašytinę informaciją Apraše nurodytomis priemonėmis arba kitais būdais;

13.2. galimo psichologinio smurto ar mobingo atvejis nedelsiant užregistruojamas ir Komisijos pirmininkas, jo pavaduotojas ar sekretorius informuoja Komisiją bei pateikia gautą medžiagą susipažinimui;

13.3. komisija turi teisę prašyti darbuotojo, galimai patyrusio ar pastebėjusio psichologinio smurto ar mobingo atvejį, galimai įvykyje dalyvavusių asmenų (įvykio liudininkų, nukentėjusiųjų, galimų smurtautojų) ir kitų darbuotojų paaiškinimo, informacijos patikslinimo raštu ar žodžiu ir turimų įrodymų pateikimo;

13.4. darbuotojas, galimai patyręs ar pastebėjęs psichologinio smurto ar mobingo atvejį, galimai įvykyje dalyvavę (-ęs) asmenys (-uo), įvykio liudininkai, nukentėjusieji, galimi smurtautojai ir kiti darbuotojai privalo bendradarbiauti su Komisija ir teikti visą atvejo tyrimui reikalingą informaciją;

13.5. surinkus informaciją, rengiamas Komisijos posėdis, kuriame atvejis aptariamas ir teikiamos išvados bei prevencinės priemonės Progimnazijos vadovui;

13.6. Komisijos posėdį protokoluoja ir su Komisijos veikla susijusius dokumentus registruoja Komisijos sekretorius.

14. Progimnazija užtikrina reikiamos pagalbos teikimą nukentėjusiajam (-iesiems) pagal psichologinio smurto ir mobingo darbe prevencijos įgyvendinimo tvarką.

15. Progimnazija užtikrina darbuotojų, pateikiančių pranešimą dėl psichologinio smurto ar mobingo konfidencialumą, objektyvumą ir nešališkumą visų galimo psichologinio smurto ar mobingo atvejo dalyvių atžvilgiu.

16. Progimnazija užtikrina, jog darbuotojas (-ai) bus apsaugoti nuo priešiško elgesio ar neigiamų pasekmių, jei pateiks pranešimą dėl galimai patirto ar pastebėto psichologinio smurto ar mobingo atvejo.

17. Komisija teikia Progimnazijos direktoriui veiklos ataskaitą kas ketvirtį arba anksčiau, atsižvelgiant į užregistruoto atvejo (-ų) pobūdį, kol įvykis būna visiškai išspręstas.

IV SKYRIUS
BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

18. Darbuotojai su šiuo Aprašu yra supažindinami pasirašytinai ir atlikdami savo darbo funkcijas turi vadovautis šiame Apraše nustatytais principais.

19. Darbuotojams, pateikusiems pranešimą 11 punkte nurodyta tvarka, užtikrinamas konfidencialumas pagal galiojančius teisės aktus.

20. Jei 11 punkte nurodytoje tvarkoje pateikiamame pranešime minimi ir kiti galimi nusižengimai (korupcijos, Etikos kodekso ar pan.), su tuo susijusi informacija perduodama pagal veiklos sritį atitinkamoms tarnyboms ir/ar komisijai nagrinėjimui.

21. Šio Aprašo pažeidimas gali būti laikomas darbo pareigų pažeidimu ir taikoma atsakomybė numatyta Lietuvos Respublikos darbo kodekse ar kituose Lietuvos Respublikos teisės aktuose.

22. Aprašas gali būti keičiamas keičiantis teisės aktams arba Progimnazijos direktoriaus įsakymu, tvirtinamas ir naikinamas taip pat Progimnazijos direktoriaus įsakymu.

_____

Priedas Nr. 1

PSICHOLOGINĖS RIZIKOS DARBE
KLAUSIMYNAS

Nr.	Klausimas	Visiškai sutinkate/Visiškai nesutinkate				
		1	**2**	**3**	**4**	**5**
1.	Visuomet iš vadovo gaunu aiškias ir man suprantamas užduotis					
2.	Mano nuomonė ir pasiūlymai yra išklausomi					
3.	Iš savo vadovo sulaukiu pagalbos ir paramos, kurios man gali prireikti					
4.	Galiu daryti įtaką savo darbui – priimti sprendimus ir prisiimti atsakomybę					
5.	Darbe nepatiriu didelės įtampos, nesu verčiamas dirbti iki savo galimybių ribų					
6.	Man pakanka laiko užduotis atlikti tinkamai ir saugiai					
7.	Mano darbas vyksta be trukdžių, pertraukinėjimo ir laukimo laikotarpių					
8.	Esu supažindintas ir apmokytas, kaip atlikti visas man paskirtas užduotis, kaip elgti nenumatytais atvejais					
9.	Mano darbo vietoje išsamiai aptariamos darbo užduotys, tikslai bei priemonės, kaip jų pasiekti					
10.	Mano sveikatai ir saugai nekelia pavojaus smurtas, grasinimai, užpuolimai					
11.	Mano darbo vietoje nepasitaikė bauginimų ar priekabiavimo atvejų					
12.	Psichologinė atmosfera darbe yra gera					
13.	Darbe nekyla tarpasmeninių konfliktų ar konfliktų tarp darbuotojų grupių					
14.	Kilusios problemos tarp darbuotojų ir vadovų visuomet būna išspręstos iki galo					
15.	Mane visuomet pasiekia atsiliepimai apie mano darbą					
16.	Man padėkojama už gerai atliktą darbą					
17.	Darbe nesijaučiu vienišas – visuomet galiu pabendrauti su kolegomis					
18.	Jei man pasiūlytų darbą kitoje darbovietėje – nesutikčiau					

_____

Priedas Nr. 2

DARBUOTOJŲ GALIMŲ PSICHOLOGINIO SMURTO ATVEJŲ DARBE ANKETA

_____

data

BENDRIEJI DUOMENYS	
Kam pranešta apie galimo psichologinio smurto ir mobingo atvejį:	
Pranešusio apie galimo psichologinio smurto atvejį vardas, pavardė, el. paštas, tel. Nr. (***gali būti nenurodoma***):	
Galimo psichologinio smurto atvejo data, valanda, trukmė:	
Galimo psichologinio smurto atvejo vieta:	
Kokia psichologinio smurto forma naudota ar įtariama, kad buvo naudota (pažymėti kvadratėlius): □ fizinė – užgauliojimas veiksmais (pargriovimas, įspyrimas, kumštelėjimas, spjaudymas, daiktų atiminėjimas ar gadinimas ir pan.); □ psichologinis, emocinis smurtas: žeidžiantys žodžiai, pastabos, grasinimai, draudimai, gąsdinimai, kaltinimai, nesikalbėjimas, tylėjimas, ignoravimas, patyčios, savo nuomonės primetimas kitam žmogui, siekiant savo tikslų; □ elektroninės patyčios vykstančios elektroninėje erdvėje: socialiniuose tinkluose, kitose vietose internete, naudojant mobiliuosius telefonus (nemalonių žinučių arba elektroninių laiškų rašinėjimas, skaudinantis bendravimas pokalbių kambariuose, asmeninio gyvenimo detalių viešinimas, tapatybės pasisavinimas ir pan.); □ kiti pastebėjimai (įrašyti):	
Smurto pasikartojimo dažnumas:	
DUOMENYS APIE PATYČIŲ DALYVIUS	
Patyrusio smurtą vardas, pavardė:	
Galimai smurtavusio vardas, pavardė:	
Galimai stebėjusių smurto atvejį vardas, pavardė:	
IŠSAMESNĖ INFORMACIJA APIE ĮVYKĮ (APRAŠYTI)	

_____ _____

(Užpildžiusio asmens vardas, pavardė) (Parašas)